ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 20ής Σεπτεμβρίου 2007 *

Στην υπόθεση C-304/05,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 29 Ιουλίου 2005,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek και D. Recchia, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τους I. M. Braguglia και G. Fiengo, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, E. Juhász, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), J. Malenovský και T. von Danwitz, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 19ης Απριλίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι, στο πλαίσιο του σχεδίου επεκτάσεως και διαρρυθμίσεως, εντός της ζώνης ειδικής προστασίας IT 2040044, Parco Nazionale dello Stelvio (στο εξής: πάρκο), της περιοχής σκι της Santa Caterina Valfurva (πίστες «Bucaneve» και «Edelweiss») και κατασκευής των οικείων βοηθητικών υποδομών ενόψει του παγκοσμίου πρωταθλήματος αλπικού σκι του 2005, η Ιταλική Δημοκρατία:

— επιτρέποντας να ληφθούν μέτρα που μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην εν λόγω ζώνη χωρίς να υποβάλει τα μέτρα αυτά σε ενδεδειγμένη εξέταση

των επιπτώσεών τους στον οικείο τόπο όσον αφορά τους στόχους διατηρήσεώς του και, εν πάση περιπτώσει, χωρίς να τηρήσει τις διατάξεις βάσει των οποίων η πραγματοποίηση ενός σχεδίου επιτρέπεται, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτιμήσεως των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, μόνο για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος και μόνον αφού έχει ληφθεί και κοινοποιηθεί στην Επιτροπή κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000·

— παραλείποντας να λάβει μέτρα ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία η ζώνη αυτή έχει ορισθεί, και

— παραλείποντας να υπαγάγει την εν λόγω ζώνη σε νομικό καθεστώς προστασίας ικανό να διασφαλίσει, μεταξύ άλλων, την επιβίωση και αναπαραγωγή των ειδών πτηνών που αναφέρονται στο παράρτημα I της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202, στο εξής: οδηγία 79/409), καθώς και την αναπαραγωγή, την αλλαγή πτερώματος και τη μετανάστευση των αποδημητικών ειδών που δεν μνημονεύονται στο εν λόγω παράρτημα, των οποίων η έλευση είναι τακτική,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, και το άρθρο 7 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7, στο εξής: οδηγία 92/43), καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/409.

Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο

2 Σκοπός της οδηγίας 92/43 είναι να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας, στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η Συνθήκη ΕΚ.

3 Στη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής αναφέρονται τα ακόλουθα:

«[εκτιμώντας] ότι κάθε σχέδιο ή πρόγραμμα που ενδέχεται να επηρεάσει σημαντικά τους στόχους διατήρησης ενός τόπου που έχει χαρακτηρισθεί ή θα χαρακτηρισθεί στο μέλλον πρέπει να υπόκειται στην κατάλληλη εκτίμηση».

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«Συνίσταται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο "Natura 2000". Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφαίνονται στο παράρτημα I και τους οικότοπους των ειδών που εμφαίνονται στο παράρτημα II, πρέπει να διασφαλίζει την διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.

Το δίκτυο "Natura 2000" περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας [79/409].»

5 Το άρθρο 4 της οδηγίας 92/43 ρυθμίζει τη διαδικασία συστάσεως του εν λόγω δικτύου Natura 2000 καθώς και τον χαρακτηρισμό ειδικών ζωνών διατήρησης από τα κράτη μέλη.

6 Το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής, που καθορίζει τα μέτρα διατηρήσεως για τις εν λόγω ζώνες, προβλέπει τα εξής:

«[...]

2. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ή, κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος.»

7 Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου 6 της παρούσας οδηγίας αντικαθιστούν τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την πρώτη πρόταση της παραγράφου 4 του άρθρου 4 της οδηγίας [79/409], όσον αφορά τις ζώνες που χαρακτηρίστηκαν δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 4 ή αναγνωρίστηκαν με ανάλογο τρόπο δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 4 της εν λόγω οδηγίας, τούτο δε από την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ή από την ημερομηνία της ταξινόμησης ή της αναγνώρισης εκ μέρους ενός κράτους μέλους δυνάμει της οδηγίας [79/409], εφόσον αυτή είναι μεταγενέστερη.»

8 Σκοπός της οδηγίας 79/409 είναι να εγγυηθεί την προστασία, διαχείριση και ρύθμιση όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών στο οποίο εφαρμόζεται η Συνθήκη.

9 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει, για τα είδη πτηνών που μνημονεύονται στο παράρτημα Ι αυτής, μέτρα ειδικής διατηρήσεως που αφορούν τον οικότοπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους. Το άρθρο αυτό ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Για τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα Ι προβλέπονται μέτρα ειδικής διατηρήσεως, που αφορούν τον οικότοπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.

Για τον σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη:

α) τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση·

β) τα είδη που είναι ευπαθή σε ορισμένες μεταβολές των οικοτόπων τους·

γ) [τ]α είδη που θεωρούνται σπάνια διότι οι πληθυσμοί τους είναι μικροί ή η τοπική τους εξάπλωση περιορισμένη·

δ) άλλα είδη που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής, λόγω ιδιοτυπίας του οικοτόπου τους.

Για να πραγματοποιηθούν οι εκτιμήσεις θα ληφθούν υπόψη οι τάσεις και οι μεταβολές των επιπέδων του πληθυσμού.

Τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε ζώνες ειδικής προστασίας τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία έχει εφαρμογή η παρούσα οδηγία.

2. Ανάλογα μέτρα υιοθετούνται από τα κράτη μέλη για τα αποδημητικά είδη που δεν μνημονεύονται στο παράρτημα Ι, των οποίων η έλευση είναι τακτική, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες προστασίας στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία, όσον αφορά τις περιοχές

αναπαραγωγής, αλλαγής φτερώματος και διαχειμάσεως, και τις ζώνες όπου βρίσκονται οι σταθμοί κατά μήκος των οδών αποδημίας. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην προστασία των υγροτόπων, και ιδίως όσων έχουν διεθνή σπουδαιότητα.

[...]

4. Τα κράτη μέλη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για να αποφύγουν στις ζώνες προστασίας που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων, καθώς και τις επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους του παρόντος άρθρου. Τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν επίσης, να αποφύγουν τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ζώνες προστασίας.»

Το πάρκο

Το καθεστώς του πάρκου κατά το εθνικό δίκαιο

10 Το πάρκο δημιουργήθηκε με τον νόμο 740, της 24ης Απριλίου 1935, αρχικώς μόνο στο έδαφος των επαρχιών Trento και Bolzano, σκοπός του δε ήταν η προστασία και προαγωγή της χλωρίδας, η αύξηση της πανίδας και η διαφύλαξη των ιδιαίτερων γεωλογικών σχηματισμών και του κάλλους των τοπίων.

11 Με διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας της 23ης Απριλίου 1977, το πάρκο επεκτάθηκε στις περιοχές Cancano και Livigno και στα όρη Sobretta, Gavia και Serottini, που βρίσκονται στο έδαφος των επαρχιών Sondrio και Brescia της Περιφέρειας Λομβαρδίας.

12 Το πάρκο συνιστά προστατευόμενη ζώνη κατά την έννοια του νόμου-πλαισίου 394, της 6ης Δεκεμβρίου 1991, για τις εθνικές ζώνες προστασίας. Ο νόμος αυτός διατυπώνει τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τις εν λόγω ζώνες, προκειμένου να διασφαλισθεί και να προαχθεί, κατά τρόπο συντονισμένο, η διατήρηση και η ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς της χώρας.

13 Με απόφαση του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 1993 ιδρύθηκε το Consorzio del Parco Nazionale dello Stelvio (στο εξής: Consorzio). Οι αρμοδιότητες και αποστολές που ανατίθενται στο Consorzio ρυθμίζονται βάσει καταστατικού.

14 Σύμφωνα με το άρθρο 4 του εν λόγω καταστατικού, το Consorzio καλείται να εγγυηθεί, κατά τη διαχείριση του πάρκου, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση των τοπίων.

Το καθεστώς του πάρκου από απόψεως κοινοτικού δικαίου

15 Το 1998 το πάρκο κατετάγη ως ζώνη ειδικής προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 4 της οδηγίας 79/409 και συμπεριλήφθηκε στο κεφάλαιο «Regione Lombardia» υπό τον αριθμό IT 2040044.

16 Βάσει ενός εντύπου δεδομένων που συνέταξε η Ιταλική Δημοκρατία το 1998 σύμφωνα με την απόφαση 97/266/ΕΚ της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 1996, όσον αφορά έντυπο πληροφοριών για τους προτεινόμενους τόπους Natura 2000 (ΕΕ L 107, σ. 1), το πάρκο φιλοξενεί πολλά από τα προστατευόμενα είδη πτηνών του παραρτήματος Ι της οδηγίας 79/409 [χρυσαετός (Aquila chrysaetos), πετρίτης (Falco peregrinus), σφηκοβαρβακίνο (Pernis apivorus), αγριόκοτα (Bonasa bonasia), βουνοχιονόκοτα των Άλπεων (Lagopus mutus helveticus), λυροπετεινός (Tetrao

tetrix), αγριόκουρκος (Tetrao urogallus) και μαυροτσικλιτάρα (Dryocopus martius)] καθώς και τρία είδη αποδημητικών πτηνών [τσιχλογέρακο (Accipiter nisus), ποντικοβαρβακίνα (Buteo buteo) και σβαρνίστρα (Tichodroma muraria)].

17 Σε έτερο έντυπο δεδομένων της 14ης Μαΐου 2004 αναφέρεται η παρουσία στην εν λόγω ζώνη άλλων ειδών του παραρτήματος I της οδηγίας 79/409: του γυπαετού (Gypaetus barbatus), του ψαλιδάρη (Milvus milvus), του βουνοσφυριχτή (Charadrius morinellus), του χαροπουλιού (Aegolius funereus), της επουργιτόγλανκας (Glaucidium passerinum), του μπούφου (Bubo bubo), της σταχτοτσικλιτάρας (Picus canus) και της πετροπέρδικας (Alectoris graeca saxatilis).

Τα πραγματικά περιστατικά

18 Στις 4 Οκτωβρίου 1999 υποβλήθηκε στις περιφερειακές αρχές σχέδιο εργασιών για την αναδιαρρύθμιση της περιοχής σκι της Santa Caterina Valfurva και των οικείων βοηθητικών υποδομών ενόψει του παγκοσμίου πρωταθλήματος αλπικού σκι του 2005.

19 Το σχέδιο αυτό προέβλεψε την κατασκευή, εντός δασικής εκτάσεως, διαδρόμου για τις χιονοδρομικές πίστες. Είχε επίσης ως αντικείμενο την κατασκευή μιας τηλεκαμπίνας η οποία, με αφετηρία την είσοδο της Santa Caterina, θα προσέγγιζε τη θέση Plaghera και εν συνεχεία τη θέση Valle dell'Alpe. Ακόμη προέβλεπε σύνδεση μεταξύ Valle dell'Alpe και Costa Sobretta με μονοκαλώδιο εναέριο κάθισμα (τηλεκάθισμα) τεσσάρων θέσεων, ενώ περιελάμβανε και άλλες εργασίες που συνδέονταν στενά με τη σχεδιαζόμενη αναδιαρρύθμιση, ήτοι την κατασκευή σταθμού αναχώρησης, χιονοδρομικού σταδίου, καθώς και χώρου σταθμεύσεως κοντά στον σταθμό αναχωρήσεως, την αναδιαμόρφωση της πίστας «Edelweiss» και την κατασκευή γέφυρας στο υδάτινο ρεύμα Frodolfo, καταφυγίου στη Valle dell'Alpe, δικτύων υποδομής, προγραμματιζόμενης εγκαταστάσεως παραγωγής χιονιού και αποθήκης για οχήματα.

20 Με το διάταγμα 13879, της 30ής Μαΐου 2000, η Περιφέρεια Λομβαρδίας, στηριζόμενη σε μελέτη την οποία εκπόνησε αρχιτέκτονας για τις εταιρίες Montagne di Valfurva και Santa Caterina Impianti, διατύπωσε θετική γνώμη ως προς τη συμβατότητα του σχεδίου προς το περιβάλλον, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως σειράς γενικών προϋποθέσεων, καθώς και ειδικών προϋποθέσεων που αφορούσαν την εφαρμογή των διαφόρων στοιχείων του σχεδίου. Το εν λόγω διάταγμα διευκρίνιζε ότι η συμμόρφωση προς τις εν λόγω προϋποθέσεις καθώς και προς ορισμένες περιβαλλοντικής φύσεως απαγορεύσεις και αντισταθμίσεις θα έπρεπε να επαληθευτεί στο πλαίσιο μεταγενέστερων διαδικασιών εγκρίσεως.

21 Στο προοίμιο της μελέτης, στην οποία αναφέρεται το εν λόγω διάταγμα, επισημαινόταν ότι οι χιονοδρομικές εγκαταστάσεις και οι υποδομές της οικείας περιοχής δεν επαρκούσαν πλέον και ότι ήταν αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός τους, προκειμένου να εξασφαλισθεί και η επιχορήγηση του σχεδίου.

22 Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, δεν ελήφθησαν υπόψη ούτε οι επιπτώσεις της αυξήσεως της ανθρωπογενούς πιέσεως επί των ειδών των οποίων η αναπαραγωγική δραστηριότητα είναι ευαίσθητη στην ανθρώπινη παρουσία, ιδίως της βουνοχιονόκοτας των Άλπεων και του αρκτόμυος (μαρμότας), ούτε οι πιθανές συνέπειες για τα ασπόνδυλα και τα αμφίβια, ούτε οι επιπτώσεις στην αποδημητική πορεία των καλοβατικών πτηνών.

23 Κατά τη μελέτη αυτή, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα ζητήματα σε σχέση με τα μέτρα περιορισμού, αντισταθμίσεως και παρακολουθήσεως των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων έργων στις διάφορες περιβαλλοντικές συνιστώσες έτυχαν συνοπτικής εξετάσεως, η δε συνιστώσα «χλωρίδα, βλάστηση και οικοτόπος» εξετάσθηκε μόνον κατά τρόπο αποσπασματικό. Επομένως, το συμπέρασμα της μελέτης ήταν ότι έπρεπε να προβλεφθεί σχέδιο μορφολογικής και περιβαλλοντικής αποκαταστάσεως, το οποίο να αντιμετωπίζει το ζήτημα της αποκαταστάσεως του πρασίνου στην εν λόγω τοποθεσία μετά το πέρας των εργασιών.

24 Η μελέτη αυτή περιείχε τα ακόλουθα πορίσματα:

«[...]

Η μη εκτέλεση των εργασιών θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια τον αργό πλην αναπόφευκτο οικονομικό μαρασμό, όχι μόνον της περιοχής της Santa Caterina, αλλά και όλης της περιοχής σκι. Κατά συνέπεια, πρέπει να υποστηριχθεί η υλοποίηση της προτάσεως να αναπτυχθούν οι εγκαταστάσεις αναβάσεως και να κατασκευαστούν νέες πίστες, μαζί με τις οικείες βοηθητικές υποδομές, λόγω της κοινωνικοοικονομικής σπουδαιότητάς της, ιδίως από τουριστικής απόψεως.

[...]

Είναι δυνατόν να θεωρηθεί, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις, ότι οι σχεδιαζόμενες εργασίες σέβονται το περιβάλλον:

— ολόκληρο το σχέδιο για την αναβάθμιση των εγκαταστάσεων, τη θέση σε λειτουργία νέων εγκαταστάσεων και την έναρξη παροχής νέων υπηρεσιών προϋποθέτει τη δημιουργία χώρου σταθμεύσεως όπισθεν του κέντρου της Santa Caterina, ως λογικού ερείσματος της κατασκευής νέων εγκαταστάσεων. Ενόψει της φύσεως και της οικονομικής σημασίας του σχεδίου της κατασκευής χώρου σταθμεύσεως και δεδομένων των περιορισμένων επιχορηγήσεων που εγκρίθηκαν σε κοινοτικό επίπεδο, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι είναι δυνατόν οι εγκαταστάσεις να χρηματοδοτηθούν κυρίως από τους ίδιους τους αιτούντες.

[...]

— προκειμένου να περιορισθούν στο ελάχιστο η κοπή δένδρων, οι χωματουργικές εργασίες και το πλάτος της γέφυρας επί του Frodolfo, το πλάτος της πίστας διασύνδεσης θα πρέπει να μειωθεί στα 20 μέτρα αντί του αρχικώς προβλεφθέντος ελάχιστου πλάτους 40 μέτρων. [...]

[...]

— οι υποδομές της κοιλάδας (εξέδρες, καμπίνες για τους σχολιαστές και τους χρονομέτρες) θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερου σχεδίου. [...]

— το πλάτος της λωρίδας που θα αποψιλωθεί για την κατασκευή των εγκαταστάσεων αναβάσεως θα πρέπει να περιοριστεί αυστηρά σε εκείνο που επιβάλλεται από τους κανόνες ασφαλείας των εγκαταστάσεων. [...]

— προκειμένου να μειωθούν οι χωματουργικές εργασίες, θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί το μέγεθος της πίστας που θα συνδέει τις υφιστάμενες χιονοδρομικές πίστες με τον νέο σταθμό αφίξεως/αναχωρήσεως της Plaghera.

[...]

— προκειμένου να μειωθούν οι χωματουργικές εργασίες και η συνακόλουθη αλλοίωση της τοποθεσίας, θα πρέπει να ματαιωθεί η κατασκευή τόσο της γραμμής διασύνδεσης μεταξύ του σταθμού αφίξεως και του καταφυγίου της Valle dell'Alpe όσο και της αποθήκης για τις καμπίνες. [...]

— θα πρέπει να ματαιωθεί, δεδομένης της υπέρμετρης αλλοιώσεως που θα επέφερε στην τοποθεσία, η κατασκευή της προβλεφθείσας για το εργοτάξιο του τηλεκαθίσματος Valle dell'Alpe - Costa Sobretta νέας αμαξιτής οδού. [...]

— δεδομένης της υψηλής φυσικής ποιότητας της τοποθεσίας (φυτική κάλυψη από φυσικούς λειμώνες, πολυετή φυτά, βλάστηση που φύεται σε βράχους και λιθώνες, τυπικό τοπίο που συνδυάζει τις αδρές κάθετες γραμμές των βραχωδών τοιχωμάτων με δαντελωτές κορυφογραμμές) και τους διαφόρους κινδύνους για το τοπίο αυτό που επισημάνθηκαν ανωτέρω, το οριστικό σχέδιο [...] θα πρέπει να τηρεί όλες τις ενδείξεις σε σχέση με τους διάφορους τομείς (πανίδα, χλωρίδα, οικοσυστήματα, γεωλογία, υδρογεωλογία, σταθερότητα των βουνοπλαγιών [...]), προκειμένου να παράσχει δυνατότητα εκτιμήσεως των προβλεπόμενων επεμβάσεων ενόψει του αυξημένου επιπέδου προστασίας της αλπικής φύσεως της τοποθεσίας.

Εφόσον οι εργασίες μπορούν να ξεκινήσουν, το οριστικό σχέδιο πρέπει να περιέχει ακόμη [...] τις ακόλουθες προβλέψεις: [...]

— η απώλεια που θα επέλθει στη δασική κληρονομιά λόγω της κοπής δένδρων θα πρέπει να αντισταθμιστεί με επαναφύτευση του διπλάσιου αριθμού δένδρων από εκείνα που θα κοπούν. [...]

— σε όλα τα [σημεία στα οποία θα έχουν γίνει χωματουργικές εργασίες] θα πρέπει λάβει χώρα διαρρύθμιση και αποκατάσταση του πρασίνου. [...]

— τα δίκτυα υποδομής (δίκτυα ύδρευσης, αποστράγγισης, ηλεκτρικού ρεύματος, εγκαταστάσεις παραγωγής χιονιού) θα πρέπει να είναι υπόγεια. Η τοποθέτηση εναερίων καλωδίων ηλεκτρικού ρεύματος πλησίον των εγκαταστάσεων αναβάσεως θα πρέπει να απαγορευθεί.

— είναι αναγκαίο και απαραίτητο να προβλεφθεί σχέδιο μορφολογικής και περιβαλλοντικής αποκαταστάσεως, το οποίο να αντιμετωπίζει με οριστικό τρόπο το ζήτημα της αποκαταστάσεως του πρασίνου στην εν λόγω τοποθεσία μετά το πέρας των εργασιών. [...]

Πριν από την πραγματοποίηση του οριστικού σχεδίου πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

— από απόψεως υδρογεωλογίας, πρέπει να αντιμετωπισθούν τα ζητήματα των συνεπειών της κατασκευής των χιονοδρομικών πιστών και της επιδράσεως των εργοταξίων στην υδρογεωλογική ισορροπία της περιοχής της Valle dell'Alpe και στη νότια πλαγιά της Costa Sobretta·

— πρέπει να διεξαχθούν ειδικές αναλύσεις υδρογεωλογικής ισορροπίας και γεωμηχανικής, από κοινού με μελέτες της κυκλοφορίας των υπογείων υδάτων. [...]

— πρέπει να λάβει χώρα κατάλληλη εξακρίβωση των αλλοιώσεων της γεωμορφολογίας των σχηματισμών των εν λόγω τοιχωμάτων. [...]

Όσον αφορά την περιβαλλοντική συνιστώσα της πανίδας, οι διάφορες παράμετροι των επιπτώσεων των έργων είναι απαραίτητο να ρυθμιστούν εκ νέου στο συνολικό τους πλαίσιο [...]»

25 Ακολούθως, τον Σεπτέμβριο του 2000, η Περιφέρεια Λομβαρδίας ανέθεσε στο Istituto di Ricerca per l'Ecologia e l'Economia Applicate alle Aree Alpine (Ινστιτούτο έρευνας για την εφαρμοσμένη οικολογία και οικονομική των αλπικών περιοχών, στο εξής: IREALP) να καταρτίσει αναφορά για την εκτίμηση των επιπτώσεων του επίμαχου σχεδίου στο περιβάλλον.

26 Η αναφορά αυτή νοούνταν ως ανάλυση του εφικτού η οποία έπρεπε να καλύπτει τις παραμέτρους της περιβαλλοντικής αξιοποίησης, των διορθωτικών δράσεων, των εργασιών περιβαλλοντικής μηχανικής και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος που θεωρούνταν απαραίτητες για την κατάρτιση, αρχικώς, προκαταρκτικού και, ακολούθως, οριστικού σχεδίου.

27 Το επίδικο σχέδιο υπέστη εν συνεχεία τροποποιήσεις, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να συμπεριλάβει τη διεύρυνση της πίστας «Edelweiss», το πλάτος της οποίας αυξήθηκε από 20 σε 50 σχεδόν μέτρα.

28 Τον Σεπτέμβριο του 2002 το IREALP δημοσίευσε την αναφορά του για την εκτίμηση των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων μέτρων. Στην εν λόγω αναφορά, το τμήμα της περιοχής το οποίο αφορούσε το οικείο σχέδιο περιγραφόταν συνολικά ως «δάσος ερυθρελάτης όπου απαντούν ελάχιστα σπάνια είδη, το οποίο όμως παρουσιάζει έντονη ποικιλομορφία χαρακτηριστική των υποαλπικών δασών, εξαιρετικά ευαίσθητο και αναγεννώμενο με βραδείς ρυθμούς».

29 Η αναφορά αυτή διαπίστωσε την «παρουσία ζώων ιδιαιτέρου ενδιαφέροντος, τα οποία φωλεοποιούν στο δάσος: διπλοσάλνο, παρδαλοτσικλιτάρα και πρασινοτσικλιτάρα». Η αναφορά μνημόνευσε, ως μία από τις κύριες επιπτώσεις του εν λόγω σχεδίου κατά τη φάση των εργασιών, τη «μείωση του δασικού οικοτόπου εντός του οποίου φωλεοποιούν είδη που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη διατήρηση».

30 Όπως προκύπτει από τα πορίσματα της αναφοράς του IREALP, οι κατευθυντήριες γραμμές που έλαβε υπόψη της η μελέτη δεν ήταν ακόμη πλήρως καθορισμένες, αλλά εξελίσσονταν προοδευτικά, με βάση, ιδίως, τις γνώσεις και τα ακριβέστερα στοιχεία που προέκυπταν κατά την πραγματοποίηση του σχεδίου. Επιπλέον, επισημάνθηκε ότι η αναφορά παρείχε την ευκαιρία να υποβληθούν και άλλες προτάσεις για τη βελτίωση του περιβαλλοντικού ισοζυγίου της διαχειρίσεως του συνόλου της περιοχής σκι.

31 Η αναφορά περιείχε ακόμη τις ακόλουθες διευκρινίσεις:

«Αν και η διαδικασία μπορεί να θεωρηθεί ως θετική, υποκρύπτει ωστόσο και λιγότερο θετικές πλευρές, δεδομένου ότι αντανακλά την ανάγκη περαιτέρω προσδιορισμού ορισμένων τεχνικών παραμέτρων, επίσης σημαντικών, για τις οποίες μάλλον θα απαιτηθούν, κατά τις επόμενες φάσεις, τεχνικές διευκρινίσεις. Είναι προφανές ότι η παρούσα μελέτη αποτελεί επίσης έκφραση του περιορισμού αυτού και πρέπει, ως εκ τούτου, να θεωρείται μάλλον ως ένα έγγραφο το οποίο παρέχει κατευθύνσεις για τη λήψη αποφάσεων, καταδεικνύει τους κινδύνους και προβαίνει σε υποδείξεις για την επίλυση των προβλημάτων, παρά ως ακριβής καταμέτρηση των επιπτώσεων που θα έχουν για το περιβάλλον οι σχεδιαζόμενες εργασίες. Ακριβέστερες εκτιμήσεις των επιπτώσεων αυτών [...] θα μπορέσουν να διατυπωθούν στο μέλλον στις σχετικές μελέτες με τις οποίες θα παρακολουθείται η εξέλιξη των υφιστάμενων κατευθυντήριων γραμμών [...]».

32 Στα πορίσματα της αναφοράς διατυπώθηκαν εκτιμήσεις για το κατά πόσον ήταν εφικτή από περιβαλλοντικής απόψεως η εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών του μελετώμενου σχεδίου. Τα πορίσματα αυτά περιείχαν τις ακόλουθες επισημάνσεις:

«Εν πάση περιπτώσει, οι περαιτέρω δραστηριότητες σχεδιασμού πρέπει να προβλέπουν σημαντική μείωση των παρεμβάσεων στο περιβάλλον σε σύγκριση με εκείνες που είχαν γίνει αρχικώς δεκτές, σκοπός [για την επίτευξη του οποίου] μπορούν να χρησιμεύσουν και οι σχετικές υποδείξεις που περιέχονται στην παρούσα αναφορά. [Ο σκοπός αυτός πρέπει να επιδιώκεται] με επιμονή, όσον

αφορά τις εργασίες στη Valle dell'Alpe, για τις οποίες θα χρειασθεί να εκπονηθεί έτερη ειδική μελέτη των επιπτώσεων στο περιβάλλον αφ' ης στιγμής έχουν προσδιορισθεί όλες οι προβλεπόμενες εργασίες.»

33 Στις 3 Οκτωβρίου 2002, το Consorzio ανακοίνωσε ότι ενέκρινε τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές και τα μέτρα που προέκρινε η αναφορά του IREALP, καθώς και τις προτάσεις που περιείχε η αναφορά αυτή.

34 Στις 14 Φεβρουαρίου 2003, το Consorzio ενέκρινε το σχέδιο επεκτάσεως και διαρρυθμίσεως για τις πίστες αλπικού σκι «Bucaneve» και «Edelweiss» καθώς και για τις οικείες βοηθητικές υποδομές στον οικισμό της Santa Caterina Valfurva (στο εξής: έγκριση της 14ης Φεβρουαρίου 2003). Το Consorzio έκρινε ότι οι προβλεπόμενες εργασίες ήταν σύμφωνες προς το περιεχόμενο της αναφοράς αυτής. Διευκρίνισε ωστόσο ότι η έγκριση παρείχετο στο μέτρο κατά το οποίο υπήρχε μια τέτοια συμμόρφωση. Επίσης, η έγκριση αυτή εξαρτώνταν από την τήρηση σειράς όρων και επιταγών.

35 Αρχής γενομένης από τον Φεβρουάριο του 2003, κόπηκαν περί τα 2 500 δένδρα σε έκταση πλάτους 50 μέτρων και μήκους 500 μέτρων και σε υψόμετρο μεταξύ 1 700 και 1 900 μέτρων. Επιπλέον, η διαρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε στις πίστες και στις χιονοδρομικές υποδομές της Santa Caterina Valfurva, εντός της ζώνης ειδικής προστασίας IT 2040044, είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη διχοτόμηση του οικοτόπου των πτηνών που απαντούν στον εν λόγω τόπο.

36 Στις 19 Ιουνίου 2003, έπειτα από υποδείξεις που περιείχε η αναφορά του IREALP, δημοσιεύθηκε νέο σχέδιο, συνοδευόμενο από συμπληρωματική μελέτη της κοινότητας της Valfurva για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Τον Ιούλιο του 2003 κινήθηκε διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, η οποία ολοκληρώθηκε με την κατάρτιση γνωμοδοτήσεως σε σχέση με το τμήμα του έργου που βρισκόταν μεταξύ Plaghera, Costa Sobretta και Valle dell'Alpe.

37 Στις 20 Αυγούστου 2003, το Consorzio διατύπωσε αρνητική γνώμη όσον αφορά τη συμβατότητα του σχεδίου προς το περιβάλλον, λόγω της μη τηρήσεως των υποδείξεων της αναφοράς του IREALP.

38 Στις 16 Οκτωβρίου 2003, η Περιφέρεια Λομβαρδίας, το Consorzio, η επιτροπή διοργανώσεως του παγκοσμίου πρωταθλήματος σκι και ο υπεύθυνος του προγράμματος-πλαισίου για το σχέδιο υπέγραψαν συμφωνία προκειμένου να αποσαφηνίσουν τα αμφισβητούμενα σημεία του σχεδίου. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε τα ακόλουθα:

— τον καθορισμό του τρόπου συλλογής των γνωμοδοτήσεων προκειμένου να ολοκληρωθούν οι τοπικές διαδικασίες εκτιμήσεως·

— την ενιαία θεώρηση των εξεταζόμενων επεμβάσεων, με συντονισμό, στο μέτρο του δυνατού, των επίμαχων διαδικασιών·

— τη διασφάλιση της τηρήσεως των όρων που καθορίστηκαν από το διευθυντικό συμβούλιο του Consorzio·

— την επιβεβαίωση της θέσεως του ενδιαμέσου σταθμού στην Plaghera και του καταφυγίου στη Valle dell'Alpe·

— την επανεξέταση και προσαρμογή των σχεδίων των επεμβάσεων στη θέση Santa Caterina-Plaghera με βάση τις καθοριζόμενες από το Consorzio απαιτήσεις ελέγχου.

39 Με το διάταγμα 20789, της 28 Νοεμβρίου 2003, η Περιφέρεια Λομβαρδίας διαπίστωσε ότι το σχέδιο αναδιαρρυθμίσεως των εγκαταστάσεων αναβάσεως και των οικείων βοηθητικών υπηρεσιών στο έδαφος του Δήμου της Valfurva ήταν συμβατό προς το περιβάλλον της ζώνης ειδικής προστασίας IT 2040044.

40 Το εν λόγω διάταγμα, το οποίο επαναλαμβάνει τα πορίσματα μιας εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων την οποία διεξήγαγε η Direzione Generale Agricoltura (γενική διεύθυνση γεωργίας) της Περιφέρειας Λομβαρδίας, ανέθετε στον Δήμο της Valfurva τον έλεγχο της τηρήσεως των επιβληθέντων όρων τόσο κατά το στάδιο της εγκρίσεως των σχεδίων όσο και κατά το στάδιο της εκτελέσεώς τους. Προέβλεπε επιπλέον ότι τα οριστικά σχέδια έπρεπε να συμπληρωθούν με μια σειρά επιταγών, μεταξύ των οποίων και η παρουσίαση μελέτης για τις επιπτώσεις των εργασιών.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

41 Βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, η Επιτροπή κάλεσε την Ιταλική Δημοκρατία, με έγγραφο της 19ης Δεκεμβρίου 2003, να της γνωστοποιήσει τις παρατηρήσεις της σχετικά με την κατάσταση της ζώνης ειδικής προστασίας IT 2040044.

42 Επειδή η Επιτροπή δεν έλαβε απάντηση στο έγγραφο αυτό, απηύθηνε στην Ιταλική Δημοκρατία την από 9 Ιουλίου 2004 αιτιολογημένη γνώμη.

43 Η Ιταλική Δημοκρατία απάντησε στις αιτιάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή με την εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη διαβιβάζοντας διάφορες υπουργικές ανακοινώσεις.

44 Η Επιτροπή, μη κρίνοντας ικανοποιητική την κατ' αυτόν τον τρόπο δοθείσα απάντηση, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

45 Η Επιτροπή διατυπώνει κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας τέσσερεις αιτιάσεις, εκ των οποίων οι τρεις πρώτες αναφέρονται στην οδηγία 92/43 και η τέταρτη στην οδηγία 79/409.

Επί της πρώτης αιτιάσεως, που αντλείται από παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 6, παράγραφος 3, και 7 της οδηγίας 92/43

Επιχειρήματα των διαδίκων

46 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η έγκριση της 14ης Φεβρουαρίου 2003 δεν θεμελιωνόταν σε δέουσα εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της αποφάσεως επεκτάσεως όσον αφορά τις χιονοδρομικές πίστες «Bucaneve» και «Edelweiss» και εγκαταστάσεως πολυάριθμων βοηθητικών υποδομών.

47 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η αναφορά του IREALP δεν περιλαμβάνει κατάλληλη εκτίμηση των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων εργασιών στη ζώνη ειδικής προστασίας IT 2040044.

48 Επισημαίνει ότι η ζώνη αυτή φιλοξενεί πολυάριθμα είδη προστατευόμενων πτηνών, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του *Atlas of European Breeding Birds*, έργου το οποίο συνοψίζει μελέτες που διεξήγαγαν περισσότεροι από 10 000 ορνιθολόγοι από όλη την Ευρώπη και θεωρείται ως εξαιρετικά αξιόπιστο σε ό,τι αφορά τα πτηνά που φωλεοποιούν στην Ευρώπη.

49 Η Επιτροπή παρατηρεί επιπλέον ότι, στον βαθμό κατά τον οποίο η αναφορά του IREALP περιλαμβάνει πρόσφορες συστάσεις, αυτές δεν ελήφθησαν δεόντως υπόψη στο πλαίσιο της εγκρίσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2003.

50 Εξ αυτού η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η εν λόγω έγκριση χορηγήθηκε χωρίς οι εθνικές αρχές να έχουν βεβαιωθεί ότι οι σχεδιαζόμενες εργασίες δεν θα είχαν επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα της οικείας ζώνης ειδικής προστασίας.

51 Η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι πρέπει να διακρίνονται δύο είδη εργασιών: αφενός οι εργασίες ως προς τις οποίες έλαβε χώρα η διαδικασία εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και υπεδείχθησαν τα ληπτέα μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων αυτών και, αφετέρου, οι εργασίες ως προς τις οποίες, βάσει της αναφοράς του IREALP, προβλέφθηκαν τροποποιήσεις.

52 Η Ιταλική Δημοκρατία επισημαίνει ότι, για την πρώτη κατηγορία εργασιών, η οποία περιλαμβάνει τα έργα που κατασκευάσθηκαν μεταξύ Plaghera και Valle dell'Alpe, πρέπει να καθορισθεί αν οι αρμόδιες αρχές προέβησαν σε εκτίμηση των περιβαλλοντικής φύσεως συμφερόντων που υφίστανται στη ζώνη ειδικής προστασίας IT 2040044. Για τις λοιπές εργασίες, ήτοι τα έργα που κατασκευάσθηκαν μεταξύ Santa Caterina και Plaghera, πρέπει να διερευνηθεί αν τηρήθηκε η ίδια διαδικασία και αν συμβιβάζεται προς τις διατάξεις της οδηγίας 92/43 το γεγονός ότι ο καθορισμός των μέτρων μειώσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων αναβλήθηκε για μεταγενέστερο στάδιο λεπτομερέστερης καταρτίσεως του σχεδίου.

53 Η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το περιφερειακό διάταγμα 13879, της 30ής Μαΐου 2000, έστω και αν δεν αναφέρεται ρητώς στην εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, εκδόθηκε κατόπιν εξετάσεως των προβλεπόμενων από την εν λόγω οδηγία στοιχείων αναφοράς.

54 Επομένως, κατά την Ιταλική Δημοκρατία, η εκτίμηση στην οποία βασίζεται το διάταγμα αυτό είναι δεσμευτική για οποιαδήποτε μεταγενέστερη απόφαση περί εγκρίσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

55 Διαπιστώνεται καταρχάς ότι οι διάδικοι συμφωνούν ως προς το ότι οι εργασίες διαρρυθμίσεως για τις χιονοδρομικές πίστες και η εγκατάσταση των βοηθητικών υποδομών ήταν τέτοιου είδους ώστε να δημιουργούν υποχρέωση προηγούμενης εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43.

56 Η διάταξη αυτή προβλέπει διαδικασία εκτιμήσεως, με την οποία σκοπείται να διασφαλισθεί, βάσει προηγουμένου ελέγχου, ότι σχέδιο μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του οικείου τόπου, αλλά δυνάμενο να επηρεάσει σημαντικά τον τόπο αυτό, δεν εγκρίνεται παρά μόνον εφόσον δεν πρόκειται να παραβλάψει την ακεραιότητα του τόπου αυτού (βλ. αποφάσεις της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-127/02, Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, Συλλογή 2004, σ. I-7405, σκέψη 34, στο εξής: απόφαση Waddenzee, καθώς και της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-239/04, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2006, σ. I-10183, σκέψη 19, στο εξής: απόφαση Castro Verde).

57 Σε σχέση με την έννοια της «δέουσας εκτιμήσεως» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43, πρέπει να επισημανθεί ότι η οδηγία δεν καθορίζει ειδική μέθοδο για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας εκτιμήσεως.

58 Το Δικαστήριο έχει πάντως κρίνει ότι η εκτίμηση αυτή πρέπει να διενεργείται κατά τρόπον ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να βεβαιωθούν ότι ένα σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα του οικείου τόπου, δεδομένου ότι, στην περίπτωση κατά την οποία παραμένουν αμφιβολίες ως προς την απουσία τέτοιων συνεπειών, οι εν λόγω αρχές οφείλουν να αρνηθούν την παροχή της αιτούμενης εγκρίσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προμνησθείσες αποφάσεις Waddenzee, σκέψεις 56 και 57, και Castro Verde, σκέψη 20).

59 Όσον αφορά τα στοιχεία βάσει των οποίων οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αποκτήσουν την αναγκαία βεβαιότητα, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι πρέπει να αποκλεισθεί η διατήρηση, από επιστημονικής απόψεως, οποιασδήποτε εύλογης αμφιβολίας, ενώ εξυπακούεται ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να στηριχθούν στις πλέον εξελιγμένες επιστημονικές γνώσεις επί του θέματος (βλ. προμνησθείσες αποφάσεις Waddenzee, σκέψεις 59 και 61, και Castro Verde, σκέψη 24).

60 Πρέπει επομένως να εξακριβωθεί αν, εν προκειμένω, πριν από τη χορήγηση της εγκρίσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2003, εξετάσθηκαν οι επιπτώσεις των επιδίκων εργασιών στην ακεραιότητα του οικείου τόπου κατά τρόπο σύμφωνο προς τις κατευθυντήριες γραμμές που προεκτέθηκαν.

61 Από τον φάκελο που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει η διεξαγωγή σειράς προκαταρκτικών εκτιμήσεων πριν από τη χορήγηση της εγκρίσεως. Μπορούν να θεωρηθούν ως δέουσες εκτιμήσεις κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43, αφενός, μία εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων που καταρτίσθηκε το 2000 και, αφετέρου, μια υποβληθείσα το 2002 αναφορά (βλ. σκέψεις 21 έως 24 και 25 έως 32 της παρούσας αποφάσεως).

62 Ως προς την ανωτέρω μελέτη αφενός, η οποία διενεργήθηκε από αρχιτέκτονα για λογαριασμό δύο επιχειρήσεων δημοσίων έργων, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, αν και θίγει το ζήτημα των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων εργασιών επί της πανίδας και της χλωρίδας της οικείας ζώνης, η ίδια υπογραμμίζει ότι η εξέταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της διενεργηθείσας στις χιονοδρομικές πίστες διευρύνσεως και της κατασκευής των οικείων βοηθητικών υποδομών έχει συνοπτικό και αποσπασματικό χαρακτήρα.

63 Πρέπει επίσης να υπογραμμισθεί ότι η ίδια η μελέτη επισημαίνει ότι δεν ελήφθη υπόψη ένας σημαντικός αριθμός στοιχείων. Ως εκ τούτου, συνιστά, μεταξύ άλλων, να διενεργηθούν συμπληρωματικές μορφολογικές και περιβαλλοντικές έρευνες και να επανεξετασθούν οι επιπτώσεις των έργων, στο συνολικό τους πλαίσιο, γενικώς στην άγρια πανίδα και στην κατάσταση συγκεκριμένων προστατευομένων ειδών, ιδίως στην αποψιλωτέα δασική έκταση.

64 Επιπλέον, η εν λόγω μελέτη εκτιμά ότι η εκτέλεση των σχεδιαζόμενων εργασιών, αν και ευκταία από οικονομικής απόψεως, πρέπει να συμμορφώνεται σε μεγάλο αριθμό προϋποθέσεων και προστατευτικών διατάξεων.

65 Το συμπέρασμα που επιβάλλεται είναι ότι η μελέτη αυτή δεν συνιστά δέουσα εκτίμηση επί της οποίας μπορούσαν να στηριχθούν οι αρμόδιες αρχές για την έγκριση των επιδίκων εργασιών σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43.

66 Σε σχέση, αφετέρου, με την υποβληθείσα το 2002 αναφορά του IREALP, παρατηρείται ότι επίσης περιγράφει τις σχεδιαζόμενες εργασίες, εξετάζοντας τις επιπτώσεις τους επί των υδρολογικών παραμέτρων και της γεωμορφολογίας καθώς και της βλαστήσεως της ζώνης. Όσον αφορά τα πτηνά για τα οποία ο τόπος έχει καταταγεί ως ζώνη ειδικής προστασίας, η αναφορά αυτή δεν περιέχει εξαντλητική καταγραφή των αγρίων πτηνών που απαντούν σε αυτόν.

67 Μολονότι η αναφορά του IREALP επισημαίνει ότι οι κύριες διαταράξεις που απειλούν την πανίδα συνίστανται στην καταστροφή των φωλιών κατά την αποψίλωση του δάσους και στην κατάτμηση του οικοτόπου, η εν λόγω αναφορά χαρακτηρίζεται από τη διατύπωση πολυάριθμων προκαταρκτικών διαπιστώσεων και την απουσία οριστικών συμπερασμάτων. Ειδικότερα, η αναφορά υπογραμμίζει τη σημασία της προοδευτικής διεξαγωγής εκτιμήσεων, ιδίως βάσει γνώσεων και ακριβέστερων στοιχείων που ενδέχεται να προκύψουν κατά την πραγματοποίηση του σχεδίου. Επιπλέον, η εν λόγω αναφορά προορίζεται να αποτελέσει ευκαιρία για την υποβολή και άλλων προτάσεων προς βελτίωση του περιβαλλοντικού ισοζυγίου των σχεδιαζόμενων ενεργειών.

68 Βάσει των στοιχείων αυτών, ούτε η αναφορά του IREALP μπορεί να θεωρηθεί ως δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων των επιδίκων εργασιών στη ζώνη ειδικής προστασίας IT 2040044.

69 Από το σύνολο των ανωτέρω προκύπτει ότι τόσο η μελέτη του 2000 όσο και η αναφορά του 2002 παρουσιάζουν κενά και δεν διατυπώνουν πλήρεις, ακριβείς και οριστικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα, ικανά να διασκεδάσουν οποιαδήποτε εύλογη επιστημονικής φύσεως αμφιβολία όσον αφορά τις επιπτώσεις των σχεδιαζόμενων εργασιών στην οικεία ζώνη ειδικής προστασίας.

70 Τέτοιας όμως φύσεως διαπιστώσεις και συμπεράσματα ήταν απαραίτητα προκειμένου οι αρμόδιες αρχές να μπορέσουν να αποκτήσουν την αναγκαία βεβαιότητα για τη λήψη της αποφάσεως περί εγκρίσεως των εργασιών αυτών.

71 Υπό τις συνθήκες αυτές, η έγκριση της 14ης Φεβρουαρίου 2003 δεν συμβιβαζόταν με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας.

72 Ως προς τις λοιπές μελέτες, αρκεί η παρατήρηση ότι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ασκούσες επιρροή, δεδομένου ότι εκπονήθηκαν είτε κατά τη διάρκεια των εργασιών είτε μετά την εκτέλεσή τους, ήτοι μετά τη χορήγηση της εγκρίσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2003.

73 Επομένως, η παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43 πρέπει να θεωρείται αποδεδειγμένη.

Επί της δευτέρας αιτιάσεως, που αντλείται από παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 6, παράγραφος 4, και 7 της οδηγίας 92/43

Επιχειρήματα των διαδίκων

74 Η Επιτροπή φρονεί ότι ήταν πρόδηλος ο κίνδυνος να βλαβεί σημαντικά η ακεραιότητα της επίμαχης ζώνης από τις εργασίες που σχεδιάζονταν. Ωστόσο, δεν ελήφθη σοβαρά υπόψη καμία εναλλακτική λύση. Ειδικότερα, το περιφερειακό διάταγμα 13879, της 30ής Μαΐου 2000, αναφέρθηκε στο ενδεχόμενο να μη διαρρυθμιστούν οι χιονοδρομικές πίστες «Bucaneve» και «Edelweiss», αλλά να διατηρηθεί, στο μέτρο του δυνατού, η υφιστάμενη χάραξη, για να απορρίψει εν συνεχεία τη δυνατότητα αυτή.

75 Εξ αυτού η Επιτροπή συνάγει ότι το σχέδιο εγκρίθηκε ενώ υπήρχαν και άλλες λύσεις λιγότερο επιβλαβείς για το περιβάλλον της εν λόγω ζώνης, οι οποίες όμως δεν ελήφθησαν υπόψη από τις εθνικές αρχές.

76 Η Επιτροπή προβάλλει επίσης ότι η εκτέλεση των εργασιών δεν δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, δεν προβλέφθηκε κανένα αντισταθμιστικό μέτρο.

77 Η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι οι επίδικες εργασίες υποβλήθηκαν σε διπλή διαδικασία εγκρίσεως. Έτσι, το αρχικό τμήμα των διαδρομών και των εγκαταστάσεων μεταξύ Santa Caterina και Plaghera θεωρήθηκε συμβατό προς το περιβάλλον δυνάμει του περιφερειακού διατάγματος 13879, της 30ής Μαΐου 2000, όπως συμπληρώθηκε από μεταγενέστερη θετική γνώμη του Περιφερειακού Συμβουλίου της Λομβαρδίας. Ως προς το τμήμα του σχεδίου μεταξύ Plaghera και Valle dell'Alpe, ξεκίνησε αναθεώρηση κατόπιν υποδείξεων που περιείχε η αναφορά

του IREALP προκειμένου να κινηθεί διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

78 Η Ιταλική Δημοκρατία τονίζει ότι η Περιφέρεια Λομβαρδίας είχε επιβάλει, ως όρο προβλεπόμενο από το περιφερειακό διάταγμα 20789, της 28ης Νοεμβρίου 2003, το οποίο περιέχει εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την κείμενη μεταξύ Plaghera και Valle dell'Alpe ζώνη, την υποχρέωση να υποβληθεί μελέτη επιπτώσεων ως προς όλα τα έργα, συμπεριλαμβανομένης της ζώνης μεταξύ Santa Caterina και Plaghera.

79 Η Ιταλική Δημοκρατία προσθέτει ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν σχηματίσει την πεποίθηση ότι ήταν απαραίτητο να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων το σύνολο των έργων, συμπεριλαμβανομένων των έργων που εγκρίθηκαν με το εν λόγω περιφερειακό διάταγμα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

80 Δεδομένης της βασιμότητας της αιτιάσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43, πρέπει να καθοριστεί αν η έγκριση της 14ης Φεβρουαρίου 2003 ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας.

81 Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι στην περίπτωση κατά την οποία, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτιμήσεως που πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας αυτής, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, και εφόσον δεν υφίστανται εναλλακτικές λύσεις, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000.

82 Όπως υπογράμμισε το Δικαστήριο με τις σκέψεις 35 και 36 της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, το άρθρο 6, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας πρέπει, ως διάταξη εισάγουσα παρέκκλιση από το προβλεπόμενο στη δεύτερη περίοδο της παραγράφου 3 του εν λόγω άρθρου κριτήριο εγκρίσεως, να ερμηνεύεται στενά.

83 Πρέπει επιπλέον να επισημανθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 92/43 μπορεί να εφαρμοστεί μόνον κατόπιν αναλύσεως των επιπτώσεων ενός σχεδίου σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής. Ειδικότερα, η γνώση των επιπτώσεων αυτών όσον αφορά τους στόχους διατηρήσεως του οικείου τόπου συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου 6, παράγραφος 4, διότι, χωρίς τα στοιχεία αυτά, κανένας όρος εφαρμογής της παρεκκλίσεως αυτής δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί. Για την εξέταση των ενδεχόμενων επιτακτικών λόγων σημαντικού δημοσίου συμφέροντος καθώς και του ζητήματος αν υπάρχουν λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις απαιτείται πράγματι στάθμιση με τις βλάβες που θα προξενήσει στον τόπο το υπό κρίση σχέδιο. Περαιτέρω, προκειμένου να καθοριστεί το είδος των ενδεχόμενων αντισταθμιστικών μέτρων, απαιτείται ακριβής προσδιορισμός των βλαβών που θα επέλθουν στον τόπο αυτόν.

84 Όπως όμως προκύπτει από τα ανωτέρω, οι εθνικές αρχές δεν διέθεταν τα στοιχεία αυτά κατά τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως για τη χορήγηση της εγκρίσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2003. Επομένως, η έγκριση αυτή δεν μπορούσε να θεμελιωθεί στο άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 92/43.

85 Επομένως, η έγκριση της 14ης Φεβρουαρίου 2003 δεν συμβιβαζόταν με το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 92/43.

86 Ως εκ τούτου, η προσφυγή της Επιτροπής είναι βάσιμη και ως προς το σημείο αυτό.

Επί της τρίτης αιτιάσεως, που αντλείται από παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 6, παράγραφος 2, και 7 της οδηγίας 92/43

Επιχειρήματα των διαδίκων

87 Η Επιτροπή προβάλλει ότι οι εθνικές αρχές δεν νομιμοποιούνταν να χορηγήσουν έγκριση για τις εργασίες επεκτάσεως και διαρρυθμίσεως της περιοχής αλπικού σκι, στο μέτρο κατά το οποίο οι εργασίες αυτές ήταν δυνατόν να βλάψουν σημαντικά την ακεραιότητα του πάρκου.

88 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η επίμαχη ζώνη έχει υποστεί σημαντική υποβάθμιση συνεπεία των εργασιών που επέτρεψε το Consorzio. Υπενθυμίζει ότι συνεπεία της διαρρυθμίσεως που πραγματοποιήθηκε στις πίστες αλπικού σκι «Bucaneve» και «Edelweiss», κόπηκαν 2 500 περίπου δένδρα, τα οποία αποτελούσαν σημαντικό οικότοπο για πολυάριθμα είδη προστατευομένων πτηνών.

89 Η Ιταλική Δημοκρατία επισημαίνει ότι το γεγονός ότι η εκτέλεση των επιδίκων εργασιών περιελάμβανε ορισμένες προβληματικές πτυχές και το ότι δεν έχει βρεθεί ακόμη λύση ως προς αυτές δεν σημαίνει ότι η εκτίμηση των σχεδιαζόμενων επεμβάσεων δεν ήταν σωστή. Ειδικότερα, στην περίπτωση κατά την οποία είναι αναγκαία η εκτέλεση δημοσίων έργων τα οποία έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι διατάξεις της οδηγίας 92/43 δεν επιβάλλουν απαγόρευση εκτελέσεως των έργων αυτών, αλλά υποχρέωση θεσπίσεως κατάλληλων αντισταθμιστικών μέτρων.

90 Η Ιταλική Δημοκρατία εκτιμά ότι τέτοια μέτρα πρέπει να εφαρμοσθούν, βάσει των υφισταμένων δυνατοτήτων, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εκτέλεση των οικείων εργασιών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

91 Για την εκτίμηση της βασιμότητας της αιτιάσεως πρέπει να εξετασθεί το ζήτημα αν δραστηριότητες οι οποίες θίγουν μια ζώνη ειδικής προστασίας μπορούν να αντιβαίνουν ταυτοχρόνως τόσο στο άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 92/43, όπως διαπιστώθηκε εν προκειμένω στις σκέψεις 73 και 85 της παρούσας αποφάσεως, όσο και στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου.

92 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η τελευταία αυτή διάταξη επιβάλλει την υποχρέωση να ληφθούν κατάλληλα προστατευτικά μέτρα ώστε να αποφευχθεί η πρόκληση υποβαθμίσεως και ενοχλήσεων που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά τους στόχους της οδηγίας 92/43.

93 Η υποχρέωση αυτή αντιστοιχεί στον σκοπό της έβδομης αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας, σύμφωνα με την οποία κάθε ζώνη ειδικής προστασίας πρέπει να ενσωματωθεί στο συγκροτημένο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο.

94 Στην περίπτωση κατά την οποία, όπως προκύπτει εν προκειμένω από την εξέταση της πρώτης αιτιάσεως, έχει εγκριθεί ένα σχέδιο κατά τρόπο μη σύμφωνο προς το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43, παράβαση της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου σε σχέση με ζώνη ειδικής προστασίας μπορεί να διαπιστωθεί στην περίπτωση που αποδεικνύεται η υποβάθμιση ενός οικοτόπου ή ενοχλήσεις οι οποίες έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία έχει ορισθεί η επίμαχη ζώνη.

95 Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να υπομνησθεί ότι κόπηκαν περί τα 2 500 δένδρα σε ευρισκόμενη εντός της οικείας ζώνης δασική έκταση, η οποία συνιστά οικότοπο προστατευομένων ειδών πτηνών, μεταξύ άλλων δε του διπλοσάλνου, της βουνοχιονόκοτας των Άλπεων, της μαυροτσικλιτάρας και του λυροπετεινού. Επομένως, οι επίδικες εργασίες είχαν ως συνέπεια την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής των εν λόγω ειδών.

96 Επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι οι εν λόγω εργασίες και οι επιπτώσεις τους στη ζώνη ειδικής προστασίας IT 2040044 δεν συμβιβάζονταν με το νομικό καθεστώς προστασίας του οποίου έπρεπε να απολαύει η εν λόγω ζώνη δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/43.

97 Η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει επομένως να γίνει δεκτή και ως προς το σημείο αυτό.

Επί της τετάρτης αιτιάσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/409

Επιχειρήματα των διαδίκων

98 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η εξέταση των μέτρων που ελήφθησαν από τις εθνικές αρχές καταδεικνύει ότι στη ζώνη ειδικής προστασίας IT 2040044 δεν έχει απονεμηθεί, βάσει του εθνικού δικαίου, νομικό καθεστώς προστασίας ικανό να διασφαλίσει, μεταξύ άλλων, την επιβίωση και αναπαραγωγή των ειδών πτηνών που μνημονεύονται στο παράρτημα I της οδηγίας 79/409, καθώς και την αναπαραγωγή, την αλλαγή πτερώματος και τη διαχείμαση των αποδημητικών ειδών που δεν μνημονεύονται στο εν λόγω παράρτημα, των οποίων η έλευση είναι τακτική.

99 Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι εργασίες που εκτελέσθηκαν κατόπιν της εγκρίσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2003 είναι ικανές να βλάψουν σημαντικά τα είδη πτηνών που απαντούν στην εν λόγω ζώνη ειδικής προστασίας, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής.

100 Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, μολονότι η εν λόγω ζώνη υπόκειται σε ορισμένο αριθμό κανόνων, η απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2003 καταδεικνύει ότι οι εθνικές αρχές δεν έλαβαν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να θεσπίσουν νομικό καθεστώς ικανό να διασφαλίσει όχι μόνον την προστασία της εν λόγω ζώνης, αλλά και την αποτελεσματική προστασία των ειδών πτηνών που απαντούν σε αυτήν.

101 Η Ιταλική Δημοκρατία δηλώνει ότι η επίμαχη ζώνη συνιστά χώρο εκτεταμένως ρυθμιζόμενο.

102 Υποδεκνύει ότι, όπως προκύπτει από τη ρύθμιση με την οποία δημιουργήθηκε το πάρκο, η ζώνη αυτή απολαύει καθεστώτος προστασίας ικανού να διασφαλίσει τους προβλεπόμενους από την κοινοτική νομοθεσία σκοπούς. Ειδικότερα, σκοπός της δημιουργίας του πάρκου ήταν να προστατεύσει την πανίδα θεσπίζοντας καθεστώς διαχειρίσεως προσανατολισμένο στη διατήρηση των ζωικών και φυτικών ειδών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

103 Πρέπει προκαταρκτικώς να υπομνησθεί ότι η περιοχή την οποία αφορά η υπό κρίση προσφυγή έχει καταταγεί σε ζώνη ειδικής προστασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 της οδηγίας 79/409.

104 Επιβάλλεται περαιτέρω η επισήμανση ότι, έστω και αν το άρθρο 7 της οδηγίας 92/43 έχει ως αποτέλεσμα ότι οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας αυτής υποκαθίστανται στις απορρέουσες από το άρθρο 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 79/409 υποχρεώσεις, οι υποχρεώσεις βάσει των παραγράφων 1 και 2 του εν λόγω άρθρου 4 παραμένουν πλήρως εφαρμοστέες. Ειδικότερα, οι τελευταίες αυτές υποχρεώσεις είναι αυτοτελείς και υπηρετούν σκοπούς άλλους από εκείνους του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας 92/43.

105 Όσον αφορά την κρίση επί της βασιμότητας της προβαλλόμενης αιτιάσεως, υπογραμμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη της φερόμενης παραβάσεως. Αυτή οφείλει να προσκομίσει στο Δικαστήριο όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την εκ μέρους του διαπίστωση της παραβάσεως, χωρίς να μπορεί να στηριχθεί σε οποιοδήποτε τεκμήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-434/01, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή 2003, σ. I-13239, σκέψη 21, της 29ης Απριλίου 2004, C-117/02, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2004, σ. I-5517, σκέψη 80, και της 26ης Απριλίου 2007, C-135/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2007, σ. I-3475, σκέψη 20).

106 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως υπέδειξε η ίδια η Επιτροπή, η διαχείριση της επίμαχης ζώνης ειδικής προστασίας διέπεται από διάφορες ρυθμίσεις του ιταλικού δικαίου.

107 Υπό τις συνθήκες αυτές, εναπέκειτο στην Επιτροπή να αποδείξει ότι το νομικό πλαίσιο που καθορίζεται από τις διάφορες αυτές ρυθμίσεις δεν είναι ικανό να παράσχει στην εν λόγω ζώνη ενδεδειγμένο καθεστώς προστασίας.

108 Η Επιτροπή όμως δεν απέδειξε για ποιον λόγο το συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο ήταν ανεπαρκές ενόψει των διατάξεων του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/409. Ειδικότερα, περιορίστηκε στο να επικαλεσθεί την έκδοση από τη διοικητική αρχή εγκριτικής αποφάσεως αντιβαίνουσας στο άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας 92/43, πράγμα το οποίο δεν αρκεί ωστόσο προς απόδειξη της ασυμβατότητας του εν λόγω νομικού πλαισίου προς το άρθρο 4 της οδηγίας 79/409.

109 Επομένως, η τέταρτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

110 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία ηττήθηκε κατά το κύριο μέρος των ισχυρισμών της, η Ιταλική Δημοκρατία πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία,

— **επιτρέποντας να ληφθούν μέτρα που μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη ζώνη ειδικής προστασίας IT 2040044, Parco Nazionale dello Stelvio, χωρίς να υποβάλει τα μέτρα αυτά σε δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεών τους όσον αφορά τους στόχους διατηρήσεως της εν λόγω ζώνης,**

— **επιτρέποντας να ληφθούν τέτοια μέτρα χωρίς να τηρήσει τις διατάξεις βάσει των οποίων η πραγματοποίηση ενός σχεδίου επιτρέπεται, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτιμήσεως των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, μόνο για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος και μόνον αφού έχει ληφθεί και κοινοποιηθεί στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000 και**

— **παραλείποντας να λάβει μέτρα ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία έχει ορισθεί η ζώνη ειδικής προστασίας IT 2040044, Parco Nazionale dello Stelvio,**

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)